

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 147/21
Luxembourg, 2. september 2021

Kohtuotsus (kohtuasi C-930/19)
État belge (elamisõigus koduvägivalla korral)

Euroopa Kohtu hinnangul ei ole kolmanda riigi kodanik, kes on kannatanud liidu kodanikust abikaasa toimepandud koduvägivalla all, sarnases olukorras kolmanda riigi kodanikuga, kes on kannatanud kolmanda riigi kodanikust abikaasa toimepandud koduvägivalla all

Sellest järeldeb, et neist kahest olukorrast tulenev võimalik erinev kohtlemine ei riku võrdsust seaduse ees, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas

Alžeeria kodanik X tuli 2012. aastal oma prantslannast abikaasa juurde Belgiasse, kus talle anti liidu kodaniku pereliikme elamislubas.

2015. aastal oli ta sunnitud ühisest kodust lahkuma koduvägivalla tõttu, mille abikaasa tema suhtes toime pani. Mõni kuu hiljem lahkus X-i abikaasa Belgiast, et asuda elama Prantsusmaale. Peaaegu kolm aastat pärast abikaasa lahkumist esitas X avalduse abielu lahutamiseks. Abielulahutus kuulutati välja 24. juulil 2018.

Vahepeal oli Belgia riik lõpetanud X-i elamisõiguse, sest viimane ei olnud esitanud tõendeid enda toimetulekuks piisavate elatusvahendite olemasolu kohta. Vastavalt Belgia õigusnormile, millega võeti üle direktiivi 2004/38¹ artikli 13 lõige 2, eeldab liidu kodanikust abikaasa toimepandud koduvägivalla ohvriks langenud kolmanda riigi kodaniku elamisõiguse säilitamine abielulahutuse või abikaasade faktilise kooselu lõppemise korral nimelt seda, et täidetud on teatavad tingimused, eelkõige tingimus, et isikul on piisavalt vahendeid.

X esitas selle otsuse peale kaebuse Conseil du contentieux des étrangersile (välismaalaste asjade halduskohus, Belgia) põhjendusel, et liidu kodaniku abikaasat ja seaduslikult Belgias elava kolmanda riigi kodaniku abikaasat koheldakse põhjendamatult erinevalt. Nimelt peab Belgia õigusnormi kohaselt, millega võeti üle direktiivi 2003/86² artikli 15 lõige 3, kolmanda riigi kodanikuga perekonna taasühinemise õigust kasutanud ja selle kodaniku toimepandud koduvägivalla ohvriks langenud kolmanda riigi kodaniku elamisõiguse säilitamise eeldusena olema abielulahutuse või kooselu lõppemise korral tõendatud üksnes niisuguse koduvägivalla esinemine.

Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste asjade halduskohus) on seisukohal, et mis puudutab tingimusi, mille täidetuse korral – abielulahutuse puhul – jääb abikaasa toimepandud koduvägivalla all kannatanud kolmanda riigi kodanikele alles elamisõigus, on direktiivis 2004/38 sätestatud kord direktiivis 2003/86 ettenähtust vähem soodne. Seetõttu palus see kohus Euroopa Kohtul teha otsuse direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 kehtivuse kohta, võttes eelkõige arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 20 tagatud võrdse kohtlemise põhimõtet.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT 2004, L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

² Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT 2003, L 251, lk 12; ELT eriväljaanne 19/06, lk 224).

Suurkojas tehtud kohtuotsuses piiras Euroopa Kohus esiteks ulatust, mis on tema kohtupraktikal, mis käsitleb direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 esimese lõigu punkti c kohaldamisala – eelkõige kohtuotsuse NA³ ulatust. Teiseks sedastas ta, et ei ilmnenu ühtki asjaolu, mis mõjutaks selle direktiivi artikli 13 lõike 2 kehtivust, arvestades harta artiklit 20.

Euroopa Kohtu hinnang

Enne kehtivuse analüüsi juurde asumist selgitas Euroopa Kohus direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 esimese lõigu punkti c kohaldamisala – säte, mille kohaselt elamisõigus abielulahutuse korral säilib, kui seda õigustavad eriti rasked asjaolud, näiteks koduvägivalla ohvriks langemine abielu ajal. Eelkõige tekib küsimus, kas see säte on kohaldatav, kui kohtulik menetlus abielu lahutamiseks algatati alles pärast liidu kodanikust abikaasa lahkumist asjassepuutuvast vastuvõtvast liikmesriigist nagu põhikohtuasjas.

Erinevalt sellest, mis Euroopa Kohus otsustas kohtuotsuses NA, leidis ta, et elamisõiguse säilitamiseks kõnealuse sätte alusel võib kohtuliku menetluse abielu lahutamiseks algatada pärast liidu kodaniku niisugust lahkumist. Õiguskindluse tagamiseks **saab** kolmanda riigi kodanik, kes on kannatanud liidu kodanikust abikaasa toimepandud koduvägivalla all ja kelle kohtuliku menetlust abielu lahutamiseks ei ole algatatud enne liidu kodanikust abikaasa lahkumist vastuvõtvast liikmesriigist, **tugineda elamisõiguse säilitamisele siiski vaid siis, kui see menetlus algatatakse mõistliku aja jooksul pärast niisugust lahkumist**. Nimelt on oluline anda asjaomasele kolmanda riigi kodanikule piisavalt aega, et valida kahe võimaluse vahel, mille direktiiv 2004/38 elamisõiguse säilitamiseks annab: need on **kas kohtuliku menetluse algatamine abielu lahutamiseks, et saada** direktiivi artikli 13 lõike 2 esimese lõigu punkti c alusel **isiklik elamisõigus, või elamaasumine liikmesriiki, kus elab kõnealune liidu kodanik, et säilitada oma tuletatud elamisõigus**.

Direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 kehtivuse kohta järeltas Euroopa Kohus, et see säte **ei too kaasa diskrimineerimist**. Nimelt, vaatamata asjaolule, et direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 esimese lõigu punktil c ja direktiivi 2003/86 artikli 15 lõikel 3 on ühine eesmärk kaitsta koduvägivalla ohvriks langenud pereliikmeid, kuuluvad nende direktiividega kehtestatud korrad **erinevatesse valdkondadesse**, mille **põhimõtted, esemed ja eesmärgid** on samuti **erinevad**. Lisaks on direktiivi 2004/38 alusel soodustatud isikutel **erinev staatus** ja **teiselaadsed õigused** kui need, millele võivad tugineda direktiivi 2003/86 alusel soodustatud isikud, ning nendes direktiivides kehtestatud tingimuste kohaldamisel liikmesriikidele antud **kaalutusõigus ei ole sama**. Käsitletaval juhul viis just nimelt **Belgia ametivõimude valik** direktiivi 2003/86 artikli 15 lõikest 4 neile tuleneva **ulatusliku kaalutusõiguse** rakendamisel erineva kohtlemiseni, mille üle kaebab põhikohtuasja kaebaja.

Liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust abikaasa, kes on kannatanud liidu kodaniku toimepandud koduvägivalla all ja kuulub direktiivi 2004/38 kohaldamisalasse, ning kolmanda riigi kodanik, kes on samuti kannatanud koduvägivalla all, mille pani toime kolmanda riigi kodanikust abikaasa, ja kes kuulub direktiivi 2003/86 kohaldamisalasse, **ei ole** osas, mis puudutab nende elamisõiguse säilitamist, järelikult **sarnases olukorras, et saaks kohaldada võrdse kohtlemise põhimõtet, mille tagab harta artikkel 20**.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

³ 30. juuni 2016. aasta kohtuotsus NA, [C-115/15](#).

